

EGY KAVICSBOLTOZÁSOS ÁRPÁD-KORI TÉGLAKEMENCE VIZSGÁLATA

BÉRES MÁRIA

(Szeged, JATE BTK)

1973-ban az ópusztaszeri Árpád-kori monostor feltárásán a XII. századi udvar délnyugati sarkában, közvetlenül egy kőkemence mellett téglából épített, feltehetőleg kavicsboltozósos téglakemence került elő.¹ Állapota, rétegtani helyzete nem tette lehetővé közelebbi meghatározását. 1980-ban folytatódott a korábbi ásatásoktól délre a monostor feltárása. Ekkor sikerült ismét egy csaknem teljesen ép, téglából épült, kavicsboltozósos kemencét feltárni (80/1. számú pusztaszeri kemence). Így lehetőség nyílt ennek az érdekes kemencetípus korának, funkciójának és eredetének a meghatározására.²

Leírása

A kemencét földbe mélyítették. Készítéséhez egy észak—déli irányú, homokos agyagba mélyedő aknát ástak ki, melynek déli vége padkaszerűen, majd lejtősen, az északi része pedig vízszintesen volt kiképezve. Az akna északi végében, annak falaihoz támaszkodva építették meg a kemencét. Alapja 108×170 cm, külső magassága 95 cm. Sütőlapja szorosan egymás mellé helyezett $27 \times 16 \times 5,5$ cm-es téglából áll, melyek között a rést agyaggal fugázták ki. A sütőfelületet alig átégett, vékony agyagréteg borítja, amelyen a megtaláláskor 0,5 cm vastag hamu- és faszénréteg volt.

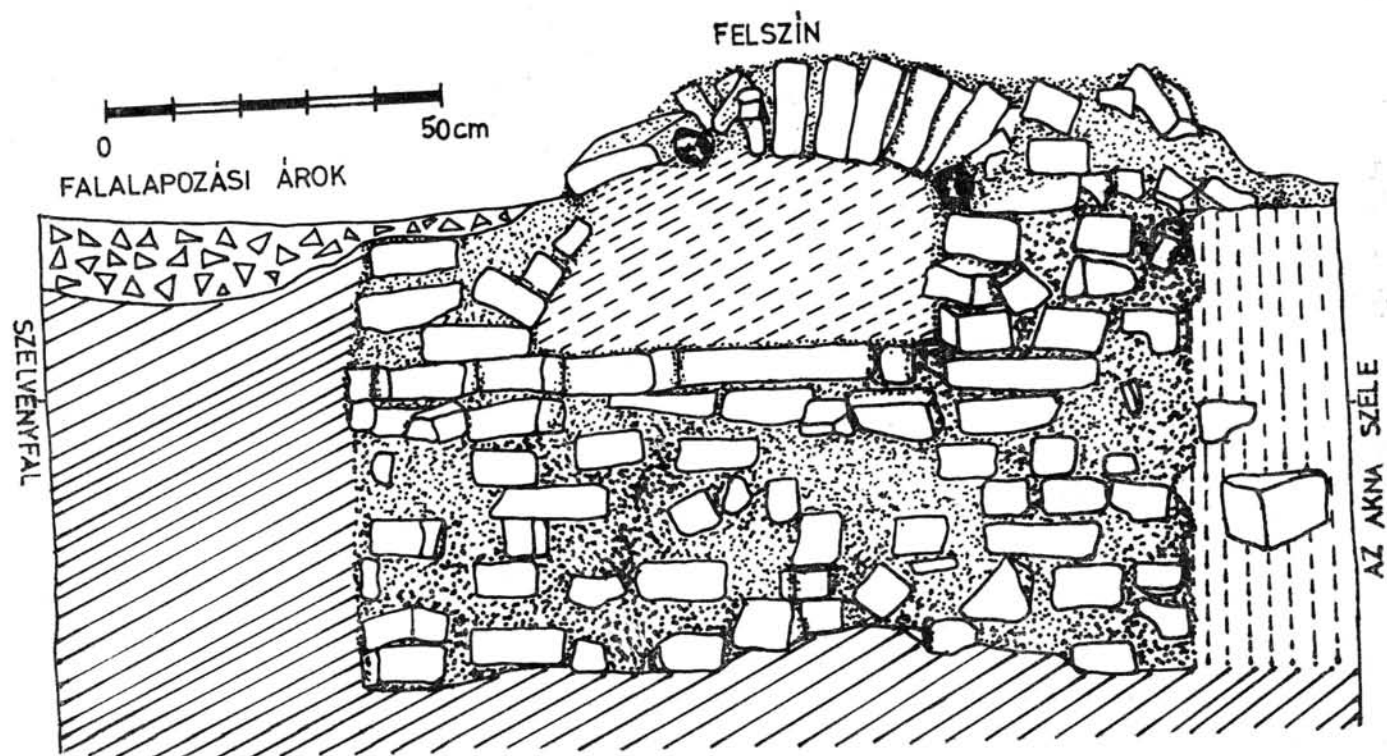
Kettős fala van: a külső szögletes keretként burkolja a belső, ovális kiképzésű falat. A külső és a belső fal kötésben van egymással. A téglaréseket itt is agyaggal töltötték ki. A fal belső oldala vörösfekete színűre égett át.

A boltozatot a belső, ovális kiképzésű falra építették úgy, hogy a vízszintes helyzetű falazó téglákat egyre nagyobb szögbe állították, mind több kötőanyagot használva, míg végül szálára állított téglák ívelték át a falakat (1. ábra). A boltozás agyag kötőanyagába gyermekököl nagyságú kavicsokat keverték (1. ábra). A sütőfelülettel ellentétben a boltozat belső oldala is erősen átégett.

A kemence szája dél felé néz (2. ábra).

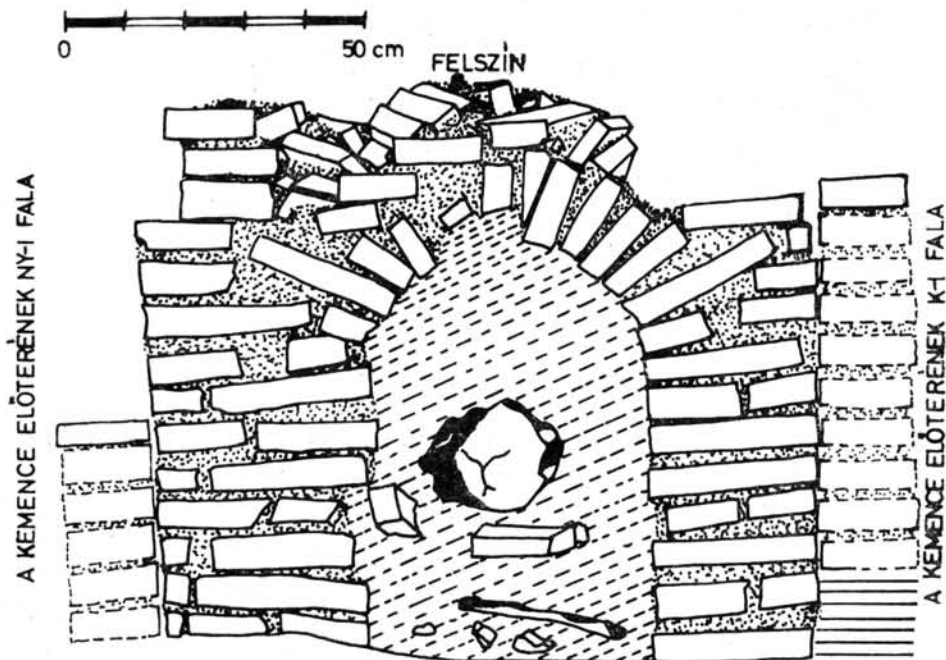
¹ Az ásató régész Trogmayer Ottó szíves szóbeli közlése.

² A kemencének mint önálló objektumnak az ismertetését, kiszakítva a kolostor épület-együtteséből, különleges szerkezete és csaknem teljesen ép állapota indokolja. Hasonló szerkezetű kemencék az 1981—82. évi ásatások során is kerültek elő, de ezek nem épek, így szerkezeti és funkcionális vizsgálatra nem alkalmasak. Feldolgozásuk folyamatban van. Ezúton is köszönetet mondok Trogmayer Ottó és Vályi Katalin régészeknek az anyag közlésre való átadásáért.

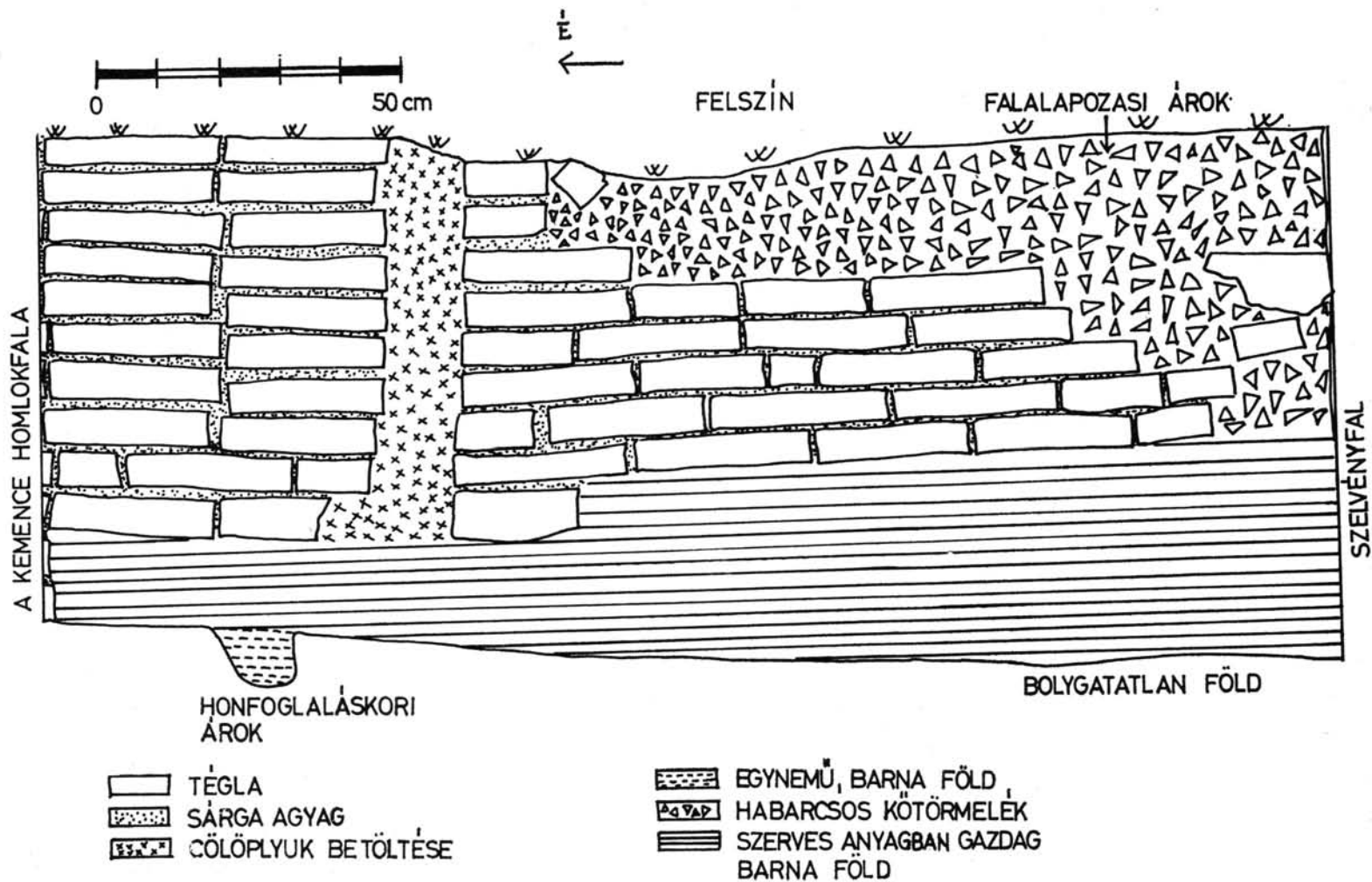
SÁRGA AGYAG	HABARCSOS KÖTÖRMELEK
A KEMENCE BETÖLTÉSE	TÉGLA
SZÜRKE AGYAG	LAZA, KEVERT FÖLD
BOLYGATATLAN FÖLD	KAVICS

1. ábra A kemence hátulja É-ről

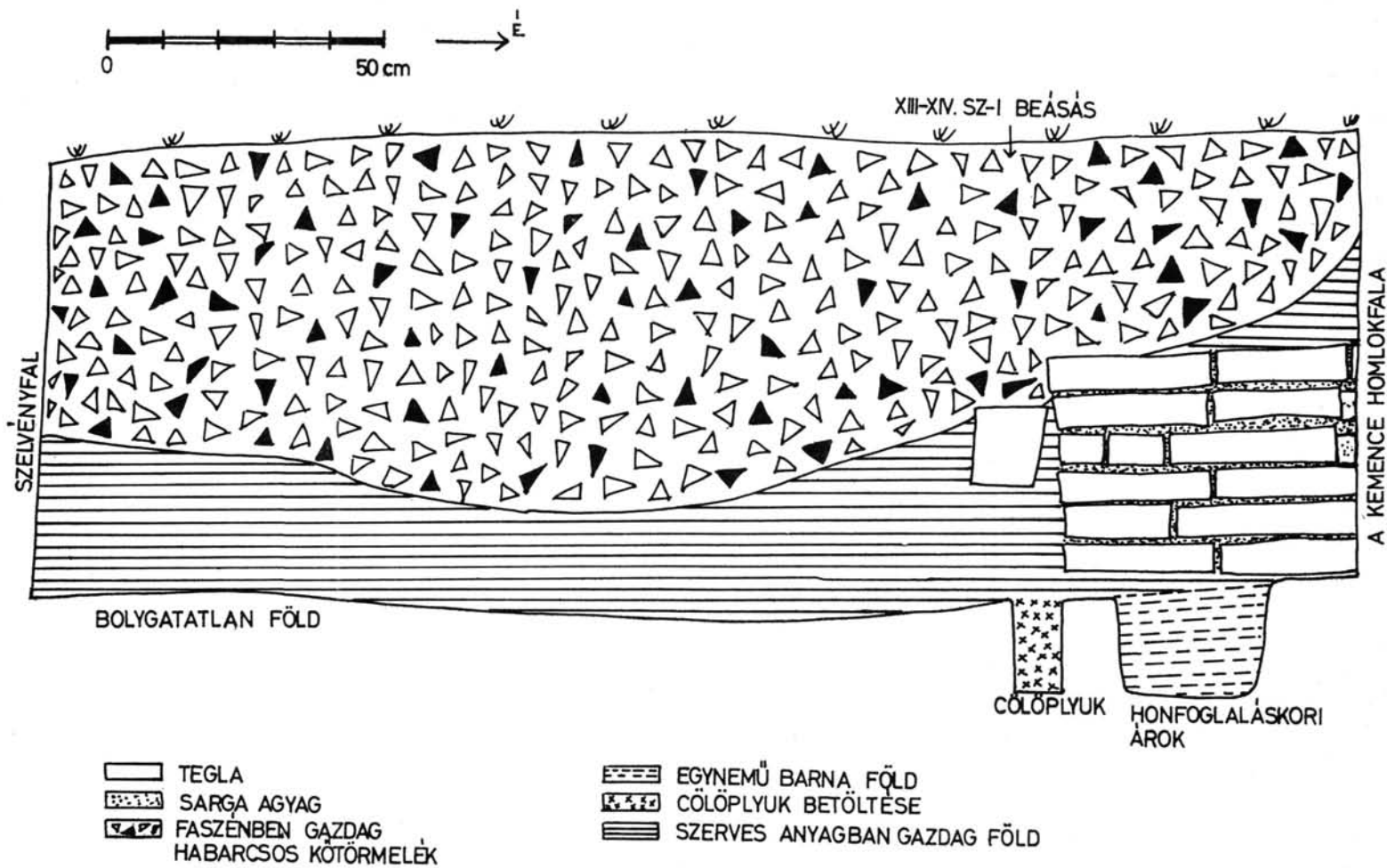

2. ábra A kemence homlokfala D-ről

Elkészülte után az előterét is kifalazták, amelyet 2—5 cm vastag hamuban, kalcinált csontokban és halpikkelyekben gazdag szerves betöltésre építették rá. Téglái a korábban megásott akna falát bélelik. Az előtér téglasorai nincsenek kötésben a kemence homlokfalával. A kemencétől 55 cm-re délre, az előtér mindkét falában egymással szemben egy-egy 12 cm átmérőjű cölöp helyét figyeltük meg (3. ábra és 4. ábra). Az előteret a délnyugati sarokban egy gödör vágta el, nyugati fala jelentős részét e gödör beásásakor termelhették ki (4. ábra). A kemence keleti oldala mellett egy fal pusztulás után kitermelt, habarcsos márványtöredékekkel feltöltött alapárka halad (1., 3., 5. ábra). Az előtér keleti fala valószínűleg ennek az alapozási ároknak a készültekor, vagy a kitermelésekor pusztult lépcsős szerkezetűre. Az előtér falai rajta vannak a kemence szájától 12 cm-re húzódó honfoglaláskori tele-

3. ábra A kemence előterének K-i oldalfala

4. ábra A kemence előterének Ny-i oldalfala

püléseinkre jellemző keskeny és sekély árkon (5. ábra). Az előtér alja a kemence felé lejt. Benne különböző vastagságban hamu, faszén, csont, halpikkely és elégett szerves anyagréteg volt, amelyből sok edénytöredék és más leletanyag került elő. Az előtér fedőanyagát nem sikerült megfigyelni.

Amikor a kemencét már nem használták, feltöltötték laza, kevert földdel. Ebben a betöltésben a kemence szájánál néhány téglá-, csont- és kődarab volt. A kemence belsejéből csak egy jellegtelen oszloptöredék került elő.

Szerkezetének értelmezése

1. Kettős fala. Funkciója egyrészt az volt, hogy javítsa a kemence hőtartását, másrészt a külső fal növelte a boltozás szilárdságát.

2. Falai és boltozata igen erősen átégtek, míg a sütőlapja kevésbé. A kemence sütőlapját valószínűleg közvetlenül felhagyása előtt újtották meg.

3. Igen fontos a boltozásban levő kavicsok kitámasztáson kívüli szerepe. A pusztaszeri kavicsok anyaga kvarcit.³ Ez a kőzet hő hatására rendkívül nehezen melegszik fel, de a felvett nagy hőmennyiséget sokáig tárolja. Így egyenletes, magas hőmérsékletet biztosítottak a kemencében. Felhasználásuk meghatározó a kemence funkcióját illetően. A kavicsokat messziről szállíthatták Pusztaszerre, mert ilyen méretű kvarcitok lelőhelyünkhöz legközelebb csak a Duna-kanyarban és Erdélyben fordulnak elő. A kvarcitok szakvizsgálata alapján sem tudjuk lelőhelyüket pontosan meghatározni. Valószínűbb Erdélyből való származásuk, mivel onnan vízi úton könnyen szállíthatták ide.⁴

4. A kavicsok tudatos felhasználása a kemence boltozatában szívós építkezési hagyományra utal, amely támpontot nyújt a kemence eredetének meghatározásához.

5. A kemence északkeleti sarkát a feltárás során kis mértékben megbolygatták. Másutt a füst elvezetésére alkalmas nyílás nem került elő, ezért feltételezzük, hogy a kemence boltozata használatkor teljesen zárt volt, és a füst a szájnyíláson át távozott.

6. Az előteret munkagödörként használhatták, esetleg nyílt tüzelésű főzőhely lehetett.

Funkciója

Kemencénknek elsősorban a boltozata tárolta és sugározta ki az egyenletes, magas hőmérsékletet. Ez a tulajdonsága, valamint építőanyaga különbözteti meg azoktól a típusoktól, amelyeknek a sütőfelülete is erősen átégett, illetve a sütőfelületének agyagtapasztásába cserépdarabokat tettek a jobb hőtárolás miatt.

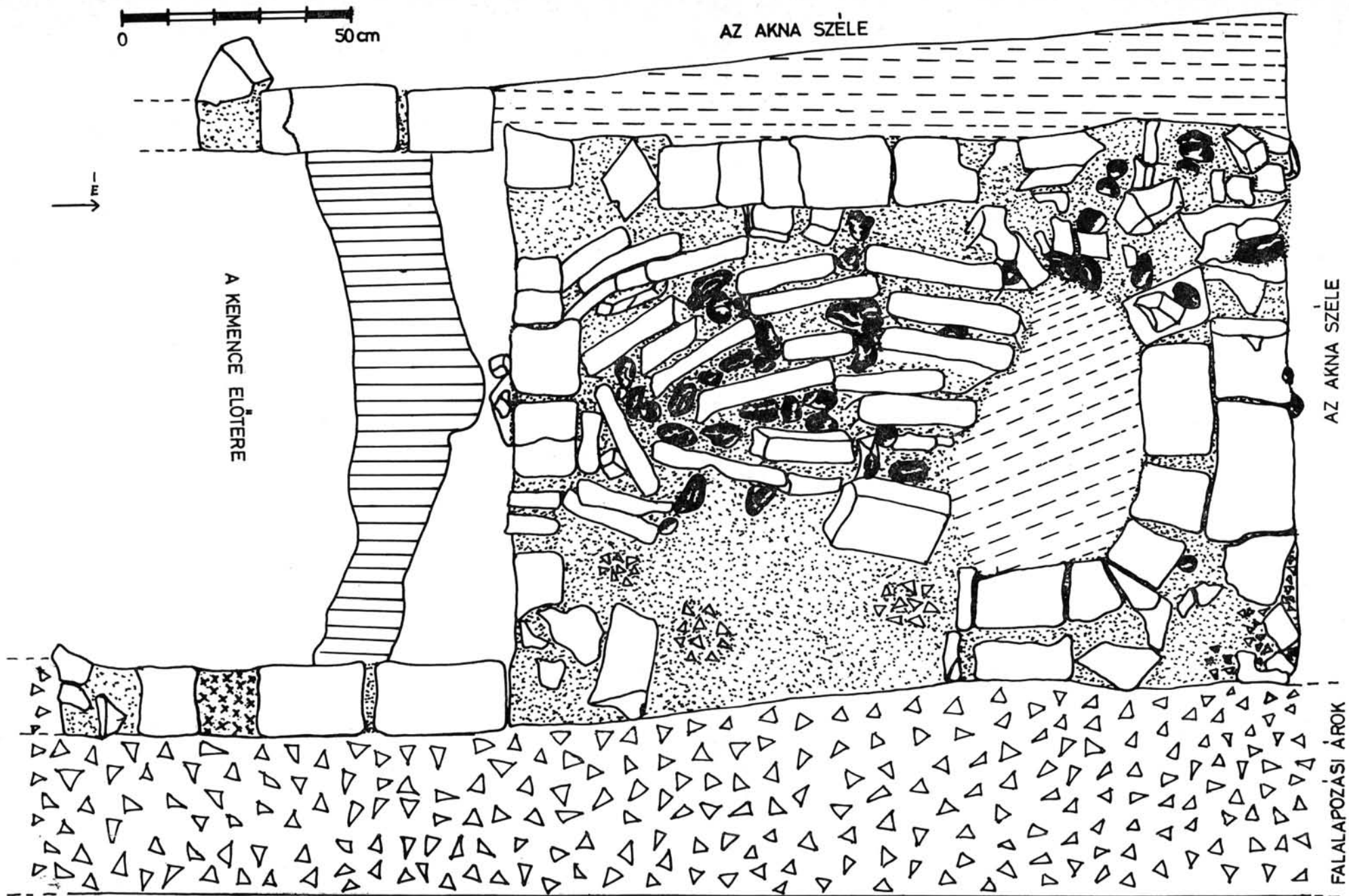
A 80/1. számú pusztaszeri kemencéből előkerült leletanyag nem nyújtott semmi-féle támpontot felhasználását illetően. Így a kemence funkciójának meghatározásához szerkezetének értelmezése során jutottunk el.

Mérete, szerkezete⁵, a boltozatban levő kavicsok, valamint a fedett előtér ki-

³ A kavicsokat a JATE Geokémiai, Ásvány- és Kőzettani Tanszékén Mucsi Mihály vizsgálta meg. Szakvéleménye a mellékletben. Segítségét ezúton is köszönöm.

⁴ Trogmayer O.—Zombori I. 1980. 23.

⁵ Az edényégető kemencék általában rostéllyal rendelkeznek, a pusztaszeri kemence esetében ennek nem találtuk nyomát. Ezekben a kemencékben a sütőfelület is átég a nagy hőmérsékletből. Az ovális alap rossz kihasználtságúvá tenné a cserép- és tégláégető kemencét. Az alig átégett sütőlap arra utal, hogy a kemencében a cserép- és tégláégetéshez a hőmérséklet alacsony volt. Erre a célra a pusztaszeri kemence mérete is túl kicsi lenne. Fémolvasztásra semmilyen nyom sem utal.

SZELVÉNYFAL

- TÉGLA
- SÁRGA AGYAG
- HABARCSOS KÖTÖRMELEK
- KAVICS

- LAZA, KEVERT FÖLD
- A KEMENCE BETÖLTÉSE
- HONFOGLALÁSKORI ÁROK
- CÖLÖPLYUK BETÖLTÉSE

5. ábra. A kemence felülnézetből

használása alapján elsősorban lepény-, kenyérlepénysütő kemencének tartjuk.⁶ Ugyanakkor nem zárható ki más irányú felhasználása sem (pl.: aszalás, főzés, fűtés)⁷.

Eredete

Meghatározásában az jelenti a nehézséget, hogy Magyarországon a Pusztaszeren előkerültekén kívül alig ismerünk ilyen szerkezetű kemencét.⁸ A közeli párhuzamok hiánya miatt néhány kronológiai és szerkezeti tekintetben távolabbi analógiával vetettük össze.

1. Az Árpád-kori falvak házaiban és a szabadban levő kemencékkel való összevetés során bebizonyosodott, hogy az azonosságok ellenére mind az építőanyagban, mind az építési módban, mind pedig az egymásnak megfelelő részek funkciójában különböznek egymástól.⁹ A pusztaszeri kemencének eredetét tekintve semmi köze sincs ezekhez a hasonló korú kemencékhez.

2. Csak építőanyagukban egyeznek meg a 80/1. számú kemencével azok a fűtőkemencék, amelyeket az elmúlt években különféle kolostorokban sorozatosan tártak fel (Pécsvárad¹⁰, az egri vár¹¹, Margitsziget¹², a budai domonkos kolostor¹³). Ilyeneket már a XIII. század végétől sikerült a magyarországi kolostorok némelyikében megfigyelni.¹⁴

3. Kemencénk legközelebbi analógiáját szerkezet és építőanyag tekintetében az aquincumi Laktanya utcai római tábori kenyérsütő kemencében látjuk.¹⁵ A villa rusticákban és a villa suburbanakban is ilyeneket használtak.¹⁶ Az aquincumi igen régi típusú római kemence, amely nemcsak Itáliában, hanem a provinciákban is általánosan elterjedt volt.

A pusztaszeri 80/1. számú kemence eredetéről feltételezzük, hogy az antik kultúrából hagyományozódott, többszörös áttétellel, és benne a római kenyérsütő kemencék kisebb méretű, egyszerűbb kivitelezésű középkori változatát kell látnunk. Maróti Egon hasonló kontinuitást igazolt a villa rusticák és a korai szerzetes rendházak épülete között.¹⁷ Feuerné Tóth Rózsa pedig a margitszigeti domonkos kolostor fűtőkemencéjének mintáját tartja római eredetűnek.¹⁸

A pusztaszeri templom az 5. építési periódusban a szentgalleni típusba tartozott.¹⁹ Építéséhez — legalábbis ebben az időszakban — feltétlenül nyugati bencés szer-

⁶ Kisbán E. 1966. 3—19. és 1968. 51—91.

⁷ Győrffy I. 1911. 250—251., Győrffy I. 1943. 119—156.

⁸ Vésztő-Mágoron a Csolt nemzetség monostorában került elő hasonló szerkezetű kemence. T. Juhász Irén szóbeli közlése.

⁹ Méri I. 1963. 273—281. Az Árpád-kori falvak szabadban levő kemencéinek sütőfelülete ált. 122×151 cm, 152×152 cm, 114×130 cm. Magasságuk: 38—77 cm között. (A pusztaszeri 80/1. sz. kemence sütőfelülete 170×108 cm, magassága 95 cm.) Az előtér adatai Méri I. szerint h: 192—250 cm között; sz.: 105—220 cm között. (A 80/1. sz. kemencének: 213×103 cm.) Hasonlóságok: a földbe mélyítés, a sütőtér nagysága, az előtér kiképzése és nagysága.

¹⁰ Kozák Károly szíves szóbeli közlése.

¹¹ Kozák Károly szíves szóbeli közlése. Segítségét ezúton is köszönöm.

¹² Feuerné Tóth R. 1963. 427.

¹³ H. Gyürky K. 1976. 23. H. Gyürky K. 1981. 96—104.

¹⁴ Feuerné Tóth R. 1963. 436.

¹⁵ Kaba M. 1956. 153—161.

¹⁶ Castiglione L. 1973. 73—79, 83—84.

¹⁷ Maróti E. 1979. 139.

¹⁸ Feuerné Tóth R. 1963. 427—448.

¹⁹ Trogmayer O.—Zombori I. 1980. 16—17.

zeteseknek is kellett a kolostorban tartózkodniuk. A 80/1. számú kemence készítőiben, vagy készítettetőiben valószínűleg ebben az időszakban ott élő nyugati bencés szerzeteseket kell látnunk, akik magukkal hozták ennek a kemencetípusnak az ismeretét.

Datálása

A kemencék korhatározásához a következő tényezők nyújtanak segítséget:

1. A kemence statigráfiai helyzete. A keleti oldala mellett húzódó épületfal nem régebbi a XII. század első felénél.²⁰ Bizonyos, hogy a kemence használata a fal kitermelése előtt megszűnt.²¹ Az előtér mindkét fala rajta van egy honfoglaláskori árkon.

1. kép. A kemence és előtere DNY-ról

2. Segíti a datálást az előteret vágó gödör leletanyaga, mert ennél biztosan idősebb a kemence.

Az említett beásás miatt az előtér betöltésében levő leletanyag és a gödör anyagának a szétválasztása problémássá vált. A beásás során az előtér leletanyaga bekerült a gödörbe, illetve annak használata során a gödörfal anyaga bemosódott. A gödörhöz biztosan köthető kerámia nagy mértékben egységes. Kézikorongon készült, gondosan megmunkált fehérkerámia a legjellemzőbb, amely a gödröt

²⁰ Az ásató régész, Vályi Katalin szóbeli közlése.

²¹ Nem bizonyítható a kemence és az említett fal összetartozása. A feltárás jelenlegi állapotában a kemence helyiséghez való tartozása sem egyértelmű. (Pl. a fedett előtér miatt.)

a XIII. század legvégére, a XIV. századra keltezi. Ettől az egységes leletanyagtól jól elválik egy a XI—XII. század fordulójára datálható kerámia csoport, melynek kisebb része a gödörben, nagyobb része a kemence előterének betöltésében volt.

Az emléktárgyak leírása

I. A XI—XII. század fordulója.

1. Edénytöredékek:²²

A perem- és a profiltöredékek alapján végzett rekonstrukció szerint az ebből a korszakból származó fazekak általában 10—12 cm magasak, és ugyanilyen nagy a szájméretjük is. Az edényfal vastagsága 0,5—0,9 cm között változik. Az edényeket hurkatechnikával építették fel és kézikorongon készültek. Színük barnás, barnásfekete és szürkésfekete. Közepesen kiégetettek, általában csillámos homokkal soványítottak. Peremük ívesen vagy derékszögben kihajló, lekerekített vagy szögletesek. A legtöbb edény alján jól látható, hogy tányéros kézikorongon készült. Összeségében kevés közöttük a díszített darab. Díszítéseik: perem alatt körömmel bevagdolás, az edény oldalán körbefutó sima- és hullámvonalköteg, perem alatt körömmel bekarcolt girland stb. (I. t. 2—9. á. és II. t. 1—3. á.). A korai edények sorába illik egy sárgásbarna színű, fényezett felületű edény kiöntőcsövének a töredéke. (II. t. 4. á.) Ez a feltehetőleg ital tartására szolgáló korsó az Árpád-korban a díszesebb edények közé számított.²³ Valamikor szintén díszedény lehetett egy a perem alatt körömbekarcolással, girland mintával díszített, sárgás színűre égetett tál töredéke. (II. t. 1. á.)

2. Egyéb tárgyak:²⁴

Sarkantyú. Gömbtűskés, kisméretű, villája ovális átmetszetű, aszimmetrikus, enyhén ívelt, kovácsolt vasból készült. Rossz megtartású. A XI—XII. század fordulójára keltezhető.²⁵ (h: 10,8 cm, sz: 7,2 cm) (III. t. 8. á.)

Vascsat. A csatfej négyzet alakú. Téglalap alakú, kettős, vas csatlemeze volt. A lemezek közt bőrmaradvány. A szíjszorítót egyetlen nitszeg ütötte át. A csatpecsek hiányzik. (A csatfej oldalai 2 cm, a szíjszorító h: 2,4 cm, sz: 2 cm.) (III. t. 2. á.)

Vaskések. Egyélű nyéltűskés vaskés töredéke, a nyéltűskén famaradványokkal. (H: 8 cm, sz: 2 cm) (III. t. 1. á.) Jó minőségű, kétélű vaskés pengetőredéke. (h: 7,9 cm, sz: 2,3 cm) (III. t. 3. á.)

Csont késnyél töredéke (?). Pont-kör díszítésű, faragott csontból készült nyéltöredék. (h: 7,5 cm, sz: 1,3 cm) (III. t. 4. á.)

Fenőkő. Trapéz alakú, a hosszú használattól mindkét oldalán homorúra kopott. Színe szürke. (h: 7 cm, m: 1,3 cm) (III. t. 6. á.)

Vasszegek. Kovácsolt vasból készültek. Nagyon rossz a megtartásuk, közelebből meghatározhatatlanok. (h: 7,2 cm) (III. t. 9—10. á.)

Iszkába töredéke. (?) Kovácsolt vasból készült, félkör átmetszetű. (h: 5,4 cm, sz: 1 cm) (III. t. 5. á.)

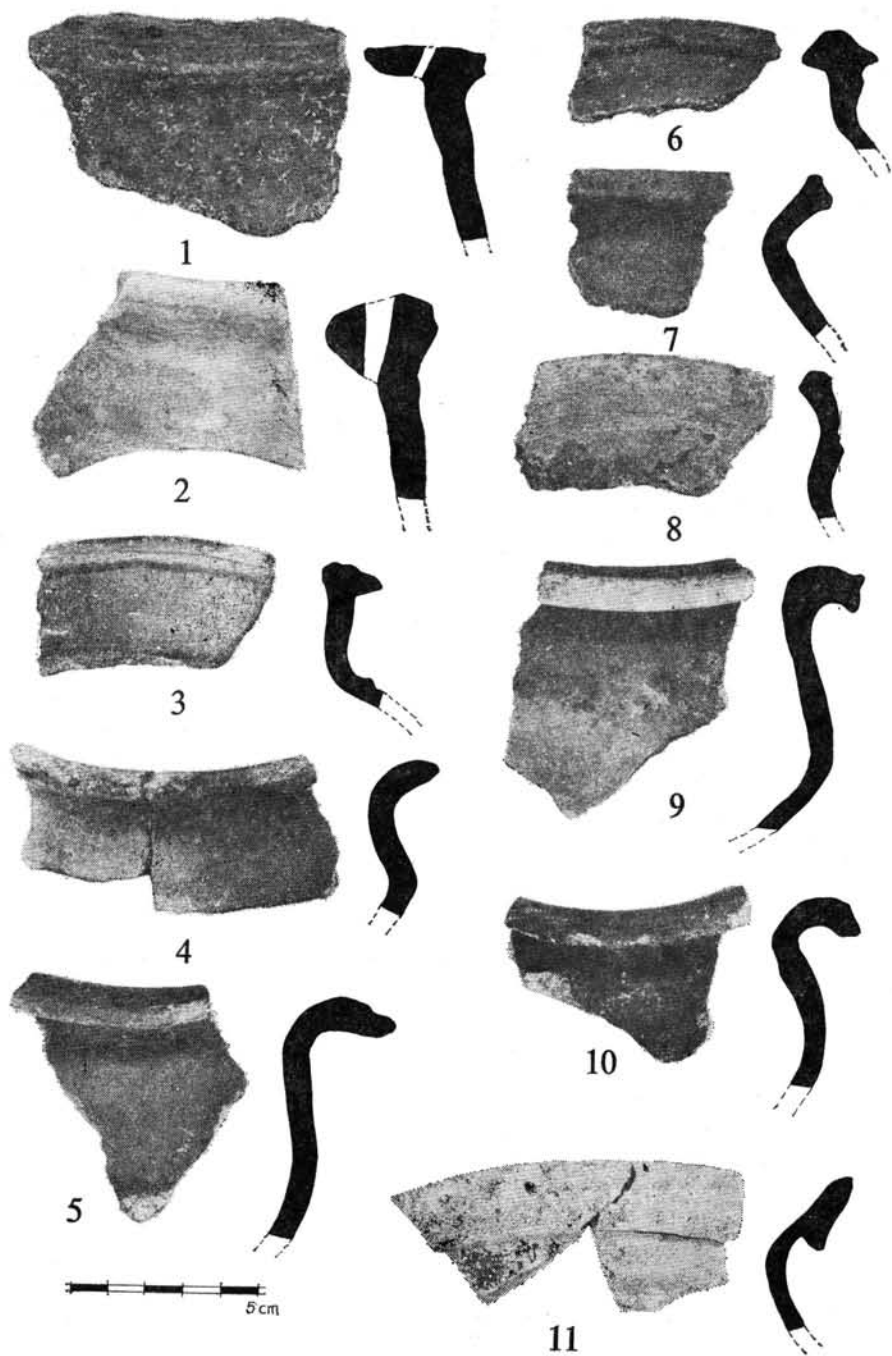
Vastöredék. Meghatározhatatlan. Falenyomatok vannak rajta. (h: 5,2 cm, sz: 4,3 cm) (III. t. 7. á.)

²² A kerámiaanyag meghatározásában főleg Holl Imre, Kovalovszki Júlia, Mesterházy Károly, Parádi Nándor és Szabó János Győző idevonatkozó munkáira támaszkodtam.

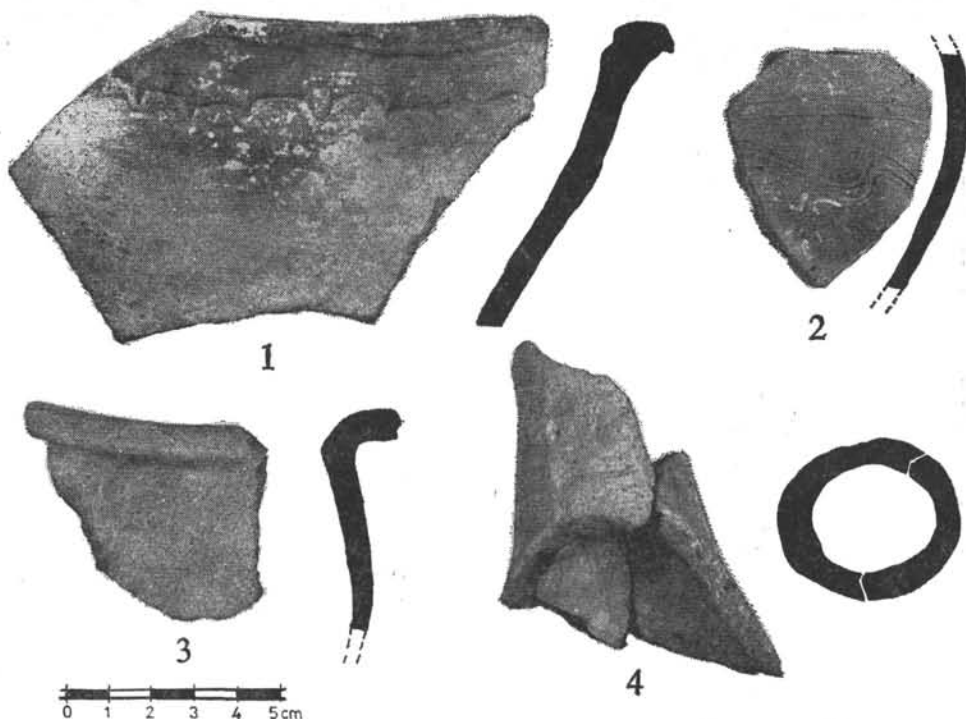
²³ Cs. Sós Á.—Parádi N. 1971. 130.

²⁴ Egyes fémtárgyak meghatározásában Müller Róbert vonatkozó munkájára támaszkodtam. Müller 1975. 59—102.

²⁵ Nagy G. 1896. 360, 362. Nagy G. 1898. 60—61. Cs. Sós Á.—Parádi N. 1971. 129.

I. tábla

II. tábla

A XI—XII. század fordulójáról való leletanyagot feltételeesen a kemence előterének leletanyagaként határozzuk meg, és ezzel egyidősnek tartjuk a kemencét.

II. Az előteret vágó gödör leletanyaga:

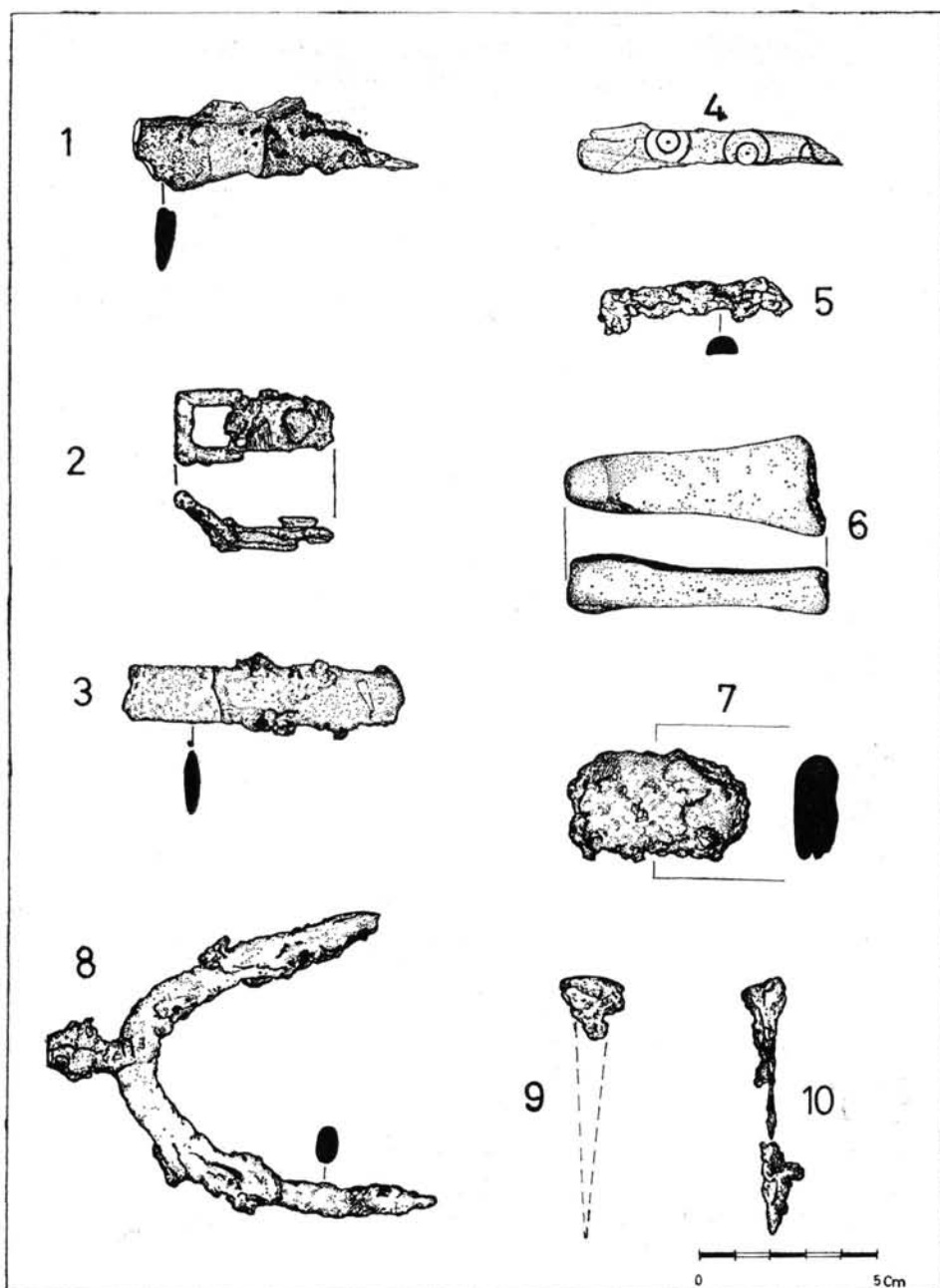
A XIII. század végi, XIV. századi leletanyag fazekai többnyire fehér színűre égetettek. Jellegzetesen magasan, enyhén ívesen kihajló pereműek, igen vékony falúak, szépen kidolgozottak. Sok olyan edénytöredék került elő, melyet sűrűn, mélyen, vízszintesen bekarcolt vonalak díszítenek. A perem- és oldaltöredékek arra utalnak, hogy nagyszámú korsót, palackot, bögrét és kancsó szerű edényt használtak már ekkor. A jó minőségű díszes fehérkerámia mellett vörös, feketes-vörös és barnásvörös egyszerűbb edények is vannak. (IV. t. 1—15. á. és I. t. 11. á.) Előkerült egy, a falán vörös festékekkel sávosan festett, fehérkerámiából készült kancsó aljtöredéke is. (IV. t. 10. á.)

Mind a kemence előteréből, mind a gödörből kerültek elő cserépüstök töredékei. Ezeket peremük alakja, az üstök formája és anyaga alapján két csoportba oszthatjuk.²⁶ Lásd: 1. csoport: I. t. 1. á; 2. csoport: I. t. 2. á.) Csaknem valamennyi itt előkerült cserépüst a külső oldalán és a peremén vörös színűre volt festve.²⁷

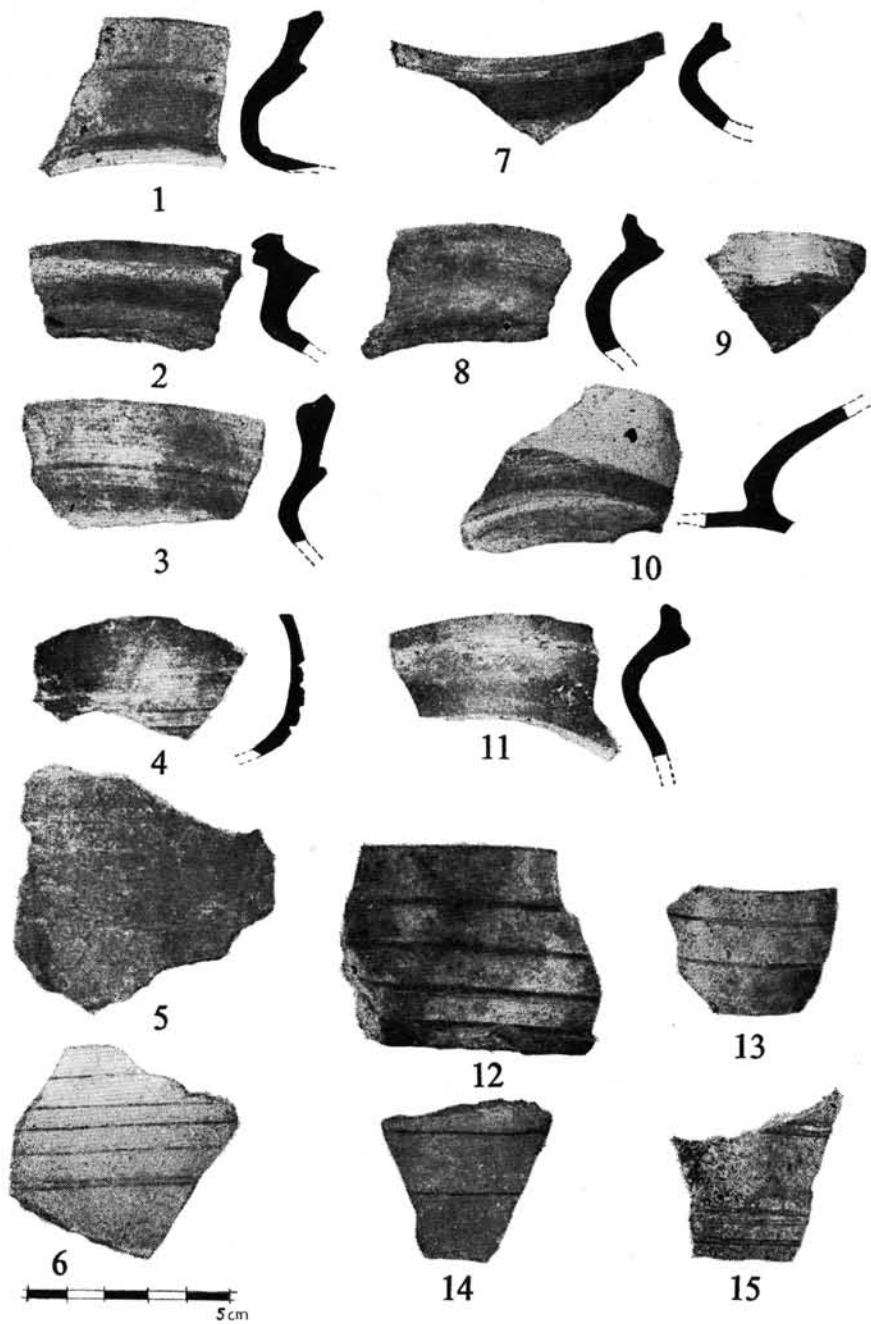
A fenti adatok alapján a kemence elkészülését a XI. század legvégére keltezhetjük, használatának felső határát pedig a XII. század első negyedére.

²⁶ E különbségek okai lehetnek: funkciós, időrendi, esetleg etnikai.

²⁷ A festék miatt a cserépüstök nem engedték át a vizet, mert a befestés után tömörebb lett az agyag szerkezete.

III. tábla

IV. tábla

Mellékletek

I. Az ópusztaszeri 80/1. számú kemence kavicsai

A megvizsgált 15 db kavics közül a legnagyobb közel 300 gramm volt. A többség jól koptatott, de előfordult kevésbé koptatott is.

Az anyag meghatározása:

13 db metamorf származású kvarcit kavics,

1 db metamorf származású metahomokkő kavics,

1 db vulkáni utóműködés révén keletkezett hidrokvarcit kavics. Ez utóbbi a legnagyobb és a legkevésbé koptatott.

Valamennyi erősen átégett: valószínű, hogy igen magas hőmérsékleten használták a kemencét. Pontos származási helyük nem határozható meg.²⁸

II. Az ópusztaszeri 80/1. sz. kemencéből és előteréből előkerült állatcsontok meghatározása

Az előkerült állatcsontok fajok szerinti megoszlása:

szarvasmarha 38 db

kiskérődző 83 db

sertés 7 db

háziállat 128 db

A kiskérődzők között a juh és a kecske fordul elő; közülük a juh volt a domináns.

hal 36 db

madár 10 db

vad 46 db

A halcsontok között nagyon sok halpikkely fordult elő.

Összesen mintegy 174 db csont került meghatározásra. Ebből mindössze 6 db volt a kemence belsejében, az összes többi állatcsont a kemence előterének betöltéséből került elő.²⁹

IRODALOM

Castiglione László (1973), Pompeji. Budapest, 153.

Cs. Sós Ágnes—Parádi Nándor (1971), A csátaljai Árpád-kori temető és település. Fol Arch XXII. 105—143.

Feuerné Tóth Rózsa (1963), Középkori hypocaustum a Margit-szigeten. Bud Rég XX. 427—449.

Györfly István (1911), Szatmár megyei szilvaaszaló. Néprajzi Értesítő XII. 249—252.

Györfly István (1943), Magyar falu — magyar ház. Turul 119—156.

H. Gyürky Katalin (1976), Az egykori budai domonkos kolostor. Műemlékeink 59.

H. Gyürky Katalin (1981), Das mittelalterliche Dominikaner kloster in Buda. Fontes Archaeologicae Hungariae, Budapest 96—104.

Kaba Melinda (1956), Tábori kenyérsütő kemence Aquincumból. BudRég XVII. 153—169.

Kisbán Eszter (1966), A magyar kenyér. Budapest, 19.

Kisbán Eszter (1968), A lepénykenyér a magyar népi táplálkozásban. Népi kultúra — népi társadalom 51—91.

²⁸ L. az 5. jegyzetet!

²⁹ Az állatcsontok meghatározásáért Vörös Istvánnak, az MNM munkatársának mondok köszönetet.

³⁰ A fényképeket Toppantóné Nagy Czirok Anikó készítette. Segítségét ezúton is köszönöm.

- Maróti Egon* (1979), *Columella koraközépkori továbbélése*. Acta Universitas de Attila József nominate, Acta Antiqua et Archaeologica 1979-II. 33—41.
- Méri István* (1963), Árpád-kori szabadban levő kemencék. ArchÉrt 90. 273—282.
- Müller Róbert* (1975), Die Datierung der mittelalterlichen Eisengerätfunde in Ungarn. AAH XXVII. 59—102.
- Nagy Géza* (1896), Hadtörténelmi emlékek az ezredéves kiállításon. ArchÉrt XVI. 344—365.
- Nagy Géza* (1898), A Szabolcs megyei Múzeum középkori sarkantyúi. ArchÉrt XVIII. 60—64.
- Sergejenko J. Maria* (1954), Pompeji. Leipzig 275.
- Trogmayer Ottó—Zombori István* (1980), Szer monostorától Ópusztaszerig. Budapest, 158.

UNTERSUCHUNG EINES AUS ZIEGELSTEINEN GEBAUTEN BACKOFENS MIT GEWÖLDTER DECKE AUS KIESELSTEINEN

Mária Béres

1980 kam im Kloster von Ópusztaszer ein Backofen zum Vorschein, der doppelwändig aus Ziegelsteinen gebaut war, dessen waagerechte Backplatte ebenfalls aus Ziegelsteinen bestand und der ein Gewölbe aus Kieselsteinen hatte.

Wegen seiner Konstruktion scheint es wahrscheinlich, daß der Backofen zum Backen von Flanderbrot benutzt worden ist.

Seine Konstruktion läßt uns eine Analogie zum spätrömischen Backofen der Laktanya Straße in Aquincum erkennen.

Wir nehmen an, daß dieser in der römischen Zeit allgemein verbreitete Backofentyp aus der antiken Zeit überkommen war. Im Backofen von Ópusztaszer treffen wir auf eine mittelalterliche, in der Ausführung einfachere Variante dieses Typs. Sie kann durch Benediktinermönche aus Westeuropa nach Pusztaszer gelangt sein.

Aufgrund des Fundmaterials, das vor dem Backofen ausgegraben werden konnte, kann man feststellen, daß der Backofen gegen Ende des XI. und zu Beginn des XII. Jahrhunderts benutzt wurde.